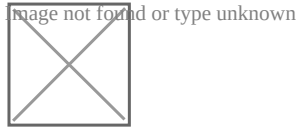

Τελετουργίες νερού στην Παλαιά Διαθήκη (Κωνσταντίνος Δ. Μενιδιάτης, Δρ. Χημείας Πανεπιστημίου Αθηνών)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1SKDSGb>]

Σημαντική τυπολογική ομοιότητα με το προαναφερθέν τελετουργικό παρουσιάζει και η θυσία τής «κόκκινης αγελάδας» πού περιγράφεται στο βιβλίο των Αριθμών¹⁴. Το τυπικό αυτό ετελείτο χώρα κάθε φορά πού κάποιος πέθαινε εντός της οικίας του• «και ούτος ο νόμος – άνθρωπος εάν αποθάνη εν οικία, πας ο εισπορευόμενος εις την οικίαν και όσα έστιν εν τη οικία, ακάθαρτα έσται επτά ημέρας» (στίχ. 15).

Θωμάς Καλέμης: «Εξ ύδατος γένεση»

Θωμάς Καλέμης: «Εξ ύδατος γένεση»

Οι Ισραηλίτες, λοιπόν, όφειλαν να λάβουν μία αφεγάδιαστη και μη χρησιμοποιηθείσα σε γεωργικές εργασίες, κόκκινη αγελάδα να την σφάξουν ενώπιον του ιερέως, ο οποίος θα λάβει από το αίμα της, θα ραντίσει επτάκις προς την κατεύθυνση της Σκηνής του Μαρτυρίου, και εν τέλει το θυέν ζώο να καεί ολοσχερώς. Έπειτα, ο ιερέας έριχνε στο μέσον της πυράς ξύλο κέδρου, ύσσωπο και κόκκινη κλωστή. Η στάχτη της θυσίας ρίπτονταν μέσα σε νερό το οποίο αποτελούσε το «ύδωρ του ραντισμού» (στίχ. 17) και με το οποίο ράντιζαν το σπίτι του νεκρού, τα σκεύη και τους ανθρώπους που βρίσκονταν μέσα σε αυτό. Η τελετουργία αυτή, χανανανιτικής, πιθανώς, προελεύσεως, δεν περιγράφεται πουθενά αλλού στην Π. Δ. και είναι ομολογουμένως ιδιότυπη¹⁵. Οι Πατέρες στην παραπάνω τελετουργία είδαν μια προτύπωσι του πάθους του Χριστού και στο χρησιμοποιούμενο ύδωρ το άγιο Βάπτισμα¹⁶.

Αξίζει να σημειωθεί, στο σημείο αυτό, ότι η έκφραση «ύδωρ ζων» (φρέσκο-τρεχούμενο νερό) που χρησιμοποιείται στο κείμενο για να προσδιορίσει το είδος του ύδατος που θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί στα τελετουργικά των καθαρμών που προαναφέρονται, είναι ακριβώς η ίδια έκφραση που μεταχειρίζεται το αρχαιότατο

(τέλος 1ου η αρχές 2ου αι. μ.Χ) κείμενο της «Διδαχής των Αποστόλων» για την τελετουργία του άγιου Βαπτίσματος¹⁷.

Κλείνοντας τη συνοπτική αυτή αναφορά στις χρήσεις και τη συμβολική του ύδατος μέσα στην παλαιοδιαθηκική γραμματεία θα ήταν παράλειψη να μην γίνει μνεία στο «ύδωρ του ελεγχμού»¹⁸. Πρόκειται για μια αρκετά παράδοση τελετή και σαφώς εξουθενωτική, για την γυναίκα η οποία υποβάλλετο σε αυτήν και η οποία συνιστούσε κατ' ουσίαν ένα ιδιότυπο «ιεροδικείο»¹⁹. Η περιγραφόμενη στο βιβλίο των Αριθμών²⁰ τελετουργία αφορά σε μια ύποπτη για μοιχεία γυναίκα. Η γυναίκα είναι έγκυος και ο σύζυγος υποψιάζεται ότι το παιδί δεν είναι δικό του. Η ύποπτη οδηγείτο ενώπιον του Ιερέως και έπρεπε να πει νερό το οποίο περιείχε χώμα από το δάπεδο της Σκηνής του Μαρτυρίου, να προσφέρει στο θυσιαστήριο κρίθινο αλεύρι και να δώσει όρκο ότι δεν είναι ένοχη για την πράξη που την κατηγορούν. Στην περίπτωση που ήταν αθώα θα έβγαινε αλώβητη από την δοκιμασία, ενώ στην περίπτωση που ήταν όντως μοιχαλίδα θα πάθαινε κακό²¹. Το κείμενο χρησιμοποιεί τη φράση «ύδωρ καθαρών ζων» (στίχ. 17) ως σύμβολο της καθαρότητας του βίου που πρέπει να ζει η γυναίκα, «το μεν ύδωρ ειπών δειν καθαρών λαμβάνειν και ζων, έπει ανυπαίτιος η γυνή καθαρεύει τον βίον και ζην οφείλει»²².

Τέτοιου είδους τελετές ήταν γνωστές στον αρχαίο κόσμο και παρουσιάζουν μεταξύ τους αρκετή ομοιότητα. Το κοινό στοιχείο σε όλα τα έθιμα αυτά είναι πως ο κατηγορούμενος υποβάλλει τον εαυτό του σε μια επικίνδυνη δοκιμασία. Πίνει, όπως εν προκειμένω, ένα ποτό-φίλτρο, ρίπτεται σε βαθύ ποτάμι ή θάλασσα, περπατά πάνω σε πυρωμένο άροτρο, κρατά στα χέρια του διάπυρο μέταλλο κ.ά. Τέτοιες «δικαστικές» πρακτικές απαντούν εμφανώς στα αρχαία νομικά κείμενα των Ινδών, στην Εγγύς Ανατολή και δη στην Μεσοποταμία, στην μεσαιωνική Ευρώπη και, μέχρι των ημερών μας, στην Αφρική²³.

Στο κείμενο των Ο', όπως αναφέρθηκε ήδη, χρησιμοποιείται ο όρος «ύδωρ του ελεγχμού», δηλ. ύδωρ της δοκιμασίας ενώ το εβραϊκό λέγει «ύδωρ πικρό», προφανώς λόγω του οδυνηρού-πικρού αποτελέσματος που επιφέρει, αν και αρχικώς η φράση εσήμαινε το νερό εκείνο που γίνονταν πικρό επειδή σε αυτό προσέθεταν κάποιο δηλητήριο. Ο αρχικός πυρήνας της τελετής είναι σαφώς μαγικός²⁴, αν και στην προκειμένη περίπτωση όλα γίνονται στο όνομα του Γιαχβέ και παρά τον ευτελισμό που υφίστατο η γυναίκα είχε μάλλον ανθρωπιστικό χαρακτήρα αφού μπορούσε μια αθώα γυναίκα να μην οδηγηθεί στον θάνατο μόνο και μόνο με υπόνοιες²⁵.

Είναι σαφές ότι το ιερό κείμενο αναφέρεται σε πολύ περισσότερα σημεία στο ζωογόνο υγρό, τόσες μάλιστα πού ίσως θα αποτελούσαν θέμα εξειδικευμένης

μελέτης. Παραπάνω, επιχειρήθηκε μια άκρως επιλεκτική σταχυολόγηση ορισμένων αναφορών της Παλαιάς Διαθήκης, κυρίως της Πεντατεύχου, στο ύδωρ με σκοπό να καταδειχθεί η σπουδαιότητά του, κυρίως, σε συμβολικό-τυπολογικό επίπεδο.

¹⁴ Αριθ. 19, 1-22.

¹⁵ Μητροπολίτου Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως Ιερεμίου Φούντα, ΑΡΙΘΜΟΙ, Σειρά: ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ, Εκδ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ, Αθήναι, 2006, σελ. 135-136 & 340-344.

¹⁶ «Ταύτη δε τη σποδῷ μεθ' ὕδατος χρωμένους ἐκέλευσε περιρραίνεσθαι τοὺς τῷ τεθνηκότι πελάζοντας, ἢ οστών ἀπτομένων, ἢ ἄλλω τινὶ τοιούτῳ μολυνομένους. «Και ἄνθρωπος», φησὶν, «ὅς ἐάν μianθῇ καὶ μὴ ἀφαγνισθῇ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς, ὅτι ὕδωρ ραντισμοῦ οὐ περιερραντίσθη ἐπ' αὐτόν». Οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις ἔφη, «ἐάν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Θεοδωρήτου Κύρου, ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΡΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ, PG 80, 385 C.

«Ὁ δὲ τοῦ ὕδατος ραντισμὸς, ἀναμεμιγμένης αὐτῷ τῆς σποδοῦ τῆς δαμάλεως καὶ τῶν ἐτέρων, τύπος ἀν εἰῆ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος», Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ΓΛΑΦΥΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥΣ, PG 69, 633 C.

¹⁷ «Περὶ δὲ τοῦ βαπτίσματος, οὕτω βαπτίσατε, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν ὕδατι ζῶντι», (ΔΙΔΑΧΗ, 7.1), Aaron Milavec, The Didache: text, translation, analysis and commentary, Liturgical Press, Collegeville, Minnesota U.S.A., 2003, p. 18.

¹⁸ Αριθ. 5, 18.

¹⁹ The Old Testament Library «NUMBERS», A Commentary by MARTIN NOTH, West Minister Press, Philadelphia-Pennsylvania U.S.A. 1986, p. 48.

²⁰ Αριθμ. 5, 11-31.

²¹ Μητροπολίτου Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως Ιερεμίου Φούντα, ένθ. αν., σελ. 45.

²² Φίλωνος του Αλεξανδρέως, ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΩΝ, III-59, L. Cohn, Philonis Alexandrini opera quae supersunt, Walter de Gruyter & Co, Berlin, 1962. p. 166.

²³G.B. Gray, A Critical and Exegetical Commentary on Numbers, T.& T. Clark, Edinburgh, 1903, p. 44. & Μητροπολίτου Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως Ιερεμίου Φούντα, ένθ. άν., σελ. 285.

²⁴ Την υπόθεση ότι η τελετή έχει μαγικό αρχικό πυρήνα ενισχύει το γεγονός της ρίψεως μέσα σε αυτό χώματος από τη Σκηνή του Μαρτυρίου. Στις ειδωλολατρικές τελετές το χώμα αυτό το έπαιρναν πιθανώς, από τους τάφους κάτι που παραπέμπει σε νεκρομαντικές πρακτικές. G.B. Gray, ένθ. άν., p. 51.

²⁵ Μητροπολίτου Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως Ιερεμίου Φούντα, ένθ. άν., σελ. 287.

Πηγή: Περιοδικό «Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ», Τεύχος 291, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2011.

(<http://www.orthmad.gr/node/1188>)